

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
САРМАН МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ**
Сарман авыл жирлеге
**423350 Сарман авылы, Ленин
ур.,52**
тел.: 2-43-67, 2-45-38
E - mail:Sar.sar@tatar.ru
ИНН/КПП 1636001266/163601001

**Сармановское сельское поселе-
ние САРМАНОВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**
**423350 с. Сарманово, ул.Ленина,
52**
тел.: 2-43-67, 2-45-38
E – mail: Sar.sar@tatar.ru
ИНН/КПП 1636001266/163601001

РЕШЕНИЕ

17 июнь 2020 ел

КАРАР

№ 12

Сарман авыл жирлеге территориясендә гражданнар оборонысы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын оештыру һәм тормышка ашыру турында Нигезләмәне раслау хакында

Россия Федерациясе Конституциясе, «Гадәттән тыш хәл турында» 2001 елның 30 маенданы 3-ФЗ номерлы Федераль конституциячел закон, «Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау турында» 1994 елның 21 декабрендәге 68-ФЗ номерлы Федераль закон, «Гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2020 елның 1 апрелендәге 98-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Сарман авыл жирлеге Уставы нигезендә Сарман авыл жирлеге Советы карар бирде:

КАРАР БИРДЕ:

1. Сарман авыл жирлеге территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау, Гражданнар оборонысы чараларын оештыру һәм тормышка ашыру турында нигезләмәне расларга (кушымта итеп бирелә).
2. Әлеге каарны «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында» (PRAVO.TATARSTAN.RU) һәм Сарман муниципаль районының рәсми сайтында Интернет чөлтәрендә урнаштырырга.
3. Әлеге каарның үтәлешиң контрольдә тотуны Сарман авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесенә йәкләргә.

Сарман Муниципаль Районы Советы Рәисе
авыл жирлеге башлыгы
муниципаль район башлыгы

Ф. М. Хөснүллин

Сарман авыл жирлеге
Советының
17.06.2020 елның 12 номерлы
карасына күштимта

Сарман авыл жирлеге территориясендә гражданнар обонасы, халыкның төмөнкүлөөндөн табигый төмөнкүлөөндөн ялау турында
НИГЕЗЛӨМӘ

«Гадэйттэн тыш хәл турында» 2001 елның 30 маендағы 3-ФКЗ номерлы Федераль конституциячел закон, «Халыкның төмөнкүлөөндөн табигый төмөнкүлөөндөн ялау турында» 1994 елның 21 декабрендәгі 68-ФЗ номерлы Федераль закон, «Табигый төмөнкүлөөндөн ялау турында» Россия Федерациясе Конституциясе, «Гадэйттэн тыш хәлләрнең кисәту төмөнкүлөөндөн ялау турында» 2020 елның 01 апрелендәгі 98-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районны Сарман Уставы авыл жирлеге уставы нигезендә гражданнар обонасы, халыкның төмөнкүлөөндөн ялау чараларын оештыру төмөнкүлөөндөн ялау турында нигезләмә (алга таба - Нигезләмә).

1 статья. Төп төшөнчләр

Гадэйттэн тыш хәл - авария, куркыныч табигать күренешләре, катастрофа, әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыручи авырулар, табигый яки башка бәлә-казалар нәтижәсендә килеп чыккан хәл, алар кеше корбаннарына, кешеләрнең сәламәтлегенә яки әйләнә-тирә табигать мохитенә зыян китерә яисә китерә ала торган, шактый матди югалтулар төмөнкүлөөндөн ялау турында нигезләмә.

Гадэйттэн тыш хәлләрнең кисәту - гадэйттэн тыш хәлләр килеп чыгу куркынычын мөмкин кадәр киметүгә, шулай ук кешеләрнең сәламәтлеген саклауга, әйләнә-тирә табигатькә зыян күләмен төмөнкүлөөндөн ялау турында нигезләмә.

Гадэйттэн тыш хәлләрнең бетерү - гадэйттэн тыш хәлләр килеп чыкканда төмөнкүлөөндөн ялау турында нигезләмә.

Гадэйттэн тыш хәл зонасы - гадэйттэн тыш хәл булган территория.

Гражданнар обонасы - Сарман авыл жирлеге территориясендә халыкны, матди төмөнкүлөөндөн ялау турында нигезләмә.

Сарман авыл жирлеге территориясендә табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлгә дучар булган авария-коткару эшләре (аварияләр, куркыныч табигать күренешләре, катастрофалар, табигый һәм башка бәла-казалар) кешеләрнең гомерен саклап калу һәм сәламәтлеген, матди һәм мәдәни кыйммәтләрне саклау, әйләнә-тирә мохиткә зыян қуләмен киметү, гадәттән тыш хәлләрне һәм аның куркыныч факторларын локальләштерү максатларында үткәрелә.

2 статья. Әлеге Нигезләмәнең максатлары
Әлеге Нигезләмәнең максатлары булып торалар:

- Сарман авыл жирлеге территориясендә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү һәм үсешен кисәтү;

-гадәттән тыш хәлләрдән зыян һәм югалтулар қуләмен киметү Сарман авыл жирлеге халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар үткәрүнең төп максаты булып тора;

-гадәттән тыш хәлләрне бетерү гражданнар оборонасы, халыкны һәм Сарман авыл жирлеге территорииасен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау буенча чараларның аерылгысыз өлеше булып тора, ул халыкны һәм Сарман авыл жирлеге территорииасен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә маxsus вәкаләтле орган көче белән башкарыла.

3 статья. Сарман авыл жирлеге территорииасендә гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә жирле үзидарә органнарының бурычлары

Гражданнар оборонасы өлкәсендә Сарман авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының төп бурычлары булып торалар:

- Сарман авыл жирлеге халкын хәрби хәрәкәтләрне алыш баргандан яки бу гамәлләр нәтижәсендә барлыкка килгән куркынычлардан саклау ысуулларына өйрәтү;

- Сарман авыл жирлеге халкына сугыш хәрәкәтләрен алыш баргандан яки бу гамәлләр нәтижәсендә килеп чыккан куркынычлар турында хәбәр итү;

- Сарман авыл жирлеге халкын, матди һәм мәдәни кыйммәтләрне имин районнарга эвакуацияләү;

- Сарман авыл жирлегендә яшәүчеләргә сыену урыннары һәм шәхси саклану чаралары бирү;

-Сарман авыл жирлеге территорииасендә яктылык маскировкасы һәм башка төр маскировка чаралары үткәрү;

- Сарман авыл жирлеге халкы өчен сугыш хәрәкәтләре алыш баргандан яки бу гамәлләр нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш

хәлләр аркасында, авария-коткарү эшләрен үткәрү;

- Сарман авыл жирлеге халкын хәрби хәрәкәтләр алыш барганды яисә бу гамәлләр нәтижәсендә зыян күргән кешене, шул исәптән медицина хезмәте күрсәтүне, беренче медицина ярдәмен күрсәтүне, тиз арада торак бирүне һәм башка кирәклө чарапар күрүне дә кертеп, беренче чиратта тәэммин итү;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклауны тәэммин итү буенча хокукый һәм икътисадый нормаларны эшләү һәм тормышка ашыру;

- гадәттән тыш хәлләрне кисәтүгә һәм оешмаларның, шулай ук гадәттән тыш хәлләрдә социаль билгеләнештәге объектларның тотрыклы эшләвен арттыруга юнәлдерелгән максатлы һәм фәнни-техник программаларны гамәлгә ашыру;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә мәгълүмат жыю, эшкәрту, алмашу һәм бирү;

- гадәттән тыш хәлләрнең социаль-икътисадый нәтижәләрен фаразлау һәм бәяләү;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү;

- гадәттән тыш хәлләрдән зыян күргән халыкны социаль яклау чарапарын гамәлгә ашыру, гуманитар акцияләр үткәрү;

- халыкны гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә, шулай ук аларны бетерүдә турыдан-туры катнашучы затларның хокукларын һәм бурычларын тормышка ашыру.

4 статья. Сарман авыл жирлеге халкын һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклауның төп принциплары

Гадәттән тыш хәлләрне кисәтүгә, шулай ук алар килеп чыккан очракта зыян һәм югалтулар құләмен мөмкин кадәр киметүгә юнәлдерелгән чарапар алдан ук үткәрелә.

Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау чарапарын планлаштыру һәм гамәлгә ашыру икътисадый, табигый һәм башка характеристикаларны, территорияләрнең үзенчәлекләрен һәм гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы дәрәжәсөн исәпкә алыш үткәрелә.

Гадәттән тыш хәлләрне бетерү, милек формасына бәйсез рәвештә, жирлек территориясендә урнашкан оешмалар һәм учреждениеләр көчләре һәм чарапары белән башкарыла. Югарыда күрсәтелгән көчләр һәм чарапар житмәгән очракта, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә каралган чыганаклардан көчләр һәм чарапар җәлеп ителә.

5 статья. Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау чарапарын

гамәлгә ашыру өлкәсендә хәбәрдарлық һәм мәгълүмат

-Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә мәгълүматны фаразланучы һәм барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр, аларның нәтижәләре турында белешмәләр, шулай ук радиацион, химик, медик-биологик, шартлау куркынычы турында белешмәләр тәшкил итә.

- Жирле үзидарә органнары, оешмалар, учреждениеләр администрацияләре халыкка гадәттән тыш хәлләрдән саклану торышы һәм аларның куркынычсызлығын тәэммин итү буенча күрелгән чарапар, фаразланган һәм барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр, Сарман авыл жирлеге халкын алардан саклау алымнары һәм ысууллары турында хәбәр итүнен бүтән каналлары аша оператив һәм дөрес итеп хәбәр итәргә тиеш.

- Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә белә торып ялган мәгълүматны яшерү, үз вакытында тапшырмау яисә вазыйфаи затлар тарафыннан бирү Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплылыкка китерә.

**6 статья. Сарман авыл жирлеге территорииясендә гражданнар оборонасы һәм халыкны саклау өлкәсендә жирле үзидарә органнары вәкаләтләре
Сарман авыл жирлеге депутатлары советы:**

- Россия Федерациясенең гамәлдәге законнары, Сарман авыл жирлеге Уставы нигезендә Сарман авыл жирлегенең гадәттән тыш хәлләреннән гражданнар оборонасы, халыкны һәм территориясен яклау чарапарын гамәлгә ашыру өчен норматив актлар кабул итә.

Сарман авыл жирлеге башлыгы:

- гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү һәм гражданнар оборонасы чарапарын гамәлгә ашыру буенча комиссия төзү турында боерык чыгара;

- барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләрне муниципаль характердагы гадәттән тыш хәлләргә кертү, гадәттән тыш хәлләрдә эвакуация чарапары үткәру һәм аларны үткәрүне оештыру турында каарлар кабул итә.

Сарман авыл жирлеге администрациясе:

-халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өчен кирәклө көчләр һәм чарапар әзерләү һәм аларны әзерлектә тоту, Сарман авыл жирлеге халкын әлеге хәлләрдә саклану ысуулларына һәм гамәлләргә өйрәту;

-халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә билгеләнгән тәртиптә мәгълүмат жыюны һәм алмашуны гамәлгә ашыра, Сарман авыл жирлеге халкына гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы турында яисә барлыкка килү турында үз вакытында хәбәр итүне һәм мәгълүмат житкерүне тәэммин итә;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендәге чарапарны финанслауны гамәлгә ашыра;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыра;
  - авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне оештыра һәм үткәрә, шулай ук аларны үткәргәндә җәмәгать тәртибен саклый; үз көчләре һәм чаралары житәрлек булмаганда, ярдәм сорап Сарман муниципаль районы хакимиятенә мөрәжәгать итә;
  - оешмаларның гадәттән тыш хәлләрдә тотрыклы эшләвенә ярдәм итә;
  - Гражданнар оборонасы буенча чаралар үткәрә, Сарман авыл жирлеге территориясендә гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау планнарын эшли һәм тормышка ашира;
  - халыкны хәрби хәрәкәтләрне алып барганда яки бу гамәлләр нәтижәсендә барлыкка килгән куркынычлардан саклау ысуулларына әзерләү һәм өйрәту үткәрә;
  - хәрби хәрәкәтләрне алып барганда яки бу гамәлләр нәтижәсендә барлыкка килгән куркынычлар турында халыкка хәбәр итү системасын куллануга, саклау корылмаларына һәм башка гражданнар оборонасы объектларына дaimi әзерлек хәлендә tota;
  - халыкны эвакуацияләү, матди һәм мәдәни кыйммәтләрне куркынычсыз районнарга әзерләү буенча чаралар үткәрә;
  - сугыш вакытында оешмаларның тотрыклы эшләвен тәэмим итү буенча беренче чираттагы чаралар үткәрә;
- Сарман авыл жирлеге жирле үзидарә органы каршында халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендәге бурычларны хәл итүгә максус вәкаләтле дaimi әшләүче идарә органнарын булдыра.

Сарман авыл жирлеге жирле үзидарә органнарының гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау чараларын гамәлгә аширу вәкаләтләрен тормышка аширу Сарман авыл жирлегенең гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү комиссиясенә йөкләнә .

7 статья. Сарман авыл жирлеге территориясендә дaimi яки вакытлыча яшәүче Россия Федерациисе гражданнарының гражданнар оборонасы, халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә хокуклары

1. Сарман авыл жирлеге гражданнарының хокуклары:

- гадәттән тыш хәлләр килеп туган очракта, тормышын, сәламәтлеген һәм шәхси мәлкәтне яклауга;
- Гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләрне бетерү планнарына туры китереп, Сарман авыл жирлеге хакимияте һәм оешмаларның халыкны гадәттән тыш хәлләрдән саклау өчен билгеләнгән колектив һәм шәхси саклану чараларын һәм башка мәлкәт кулланырга;

- Сарман авыл жирлеге территориясендә билгеле бер урыннарда булырга мөмкин булган хәвеф-хәтәр һәм кирәклө куркынычсызлық чарапары турында мәгълүмат алырга;

-гражданнар оборонысы буенча , халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау мәсьәләләре буенча шәхсән мәрәжәгать итәргә, шулай ук Сарман авыл жирлеге администрациясенә гражданнар оборонысы буенча шәхси һәм коллектив мәрәжәгатьләр жибәрергә;

- билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонысы һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү буенча чарапарда катнашу;

- гадәттән тыш хәлләр аркасында аларның сәламәтлегенә һәм мәлкәтенә китерелгән зыянны каплауга;

- медицина хезмәте күрсәтүгә, гадәттән тыш хәлләр зоналарында яшәү һәм эшләү өчен компенсацияләр һәм социаль гарантияләргә;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү барышында бурычларны үтәгәндә аларның сәламәтлегенә китерелгән зыян өчен компенсацияләр һәм социаль гарантияләр алуга;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау бурычларын үтәгәндә гарипләнү яки авыруга бәйле рәвештә эшкә яраклылык югалткан очракта, инвалидлыklары хезмәт гарипләнү аркасында килеп чыккан хезмәткәрләр өчен билгеләнгән тәртиптә пенсия белән тәэммин итүгә;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау буенча бурычларны үтәгәндә алынган авырудан яисә гарипләнүдән үлгән яисә вафат булган туендыручысын югалту очрагында пенсия белән тәэммин итүгә, кеше гомерен саклап калу, милекне һәм хокук тәртибен саклау буенча гражданлык бурычын үтәгәндә алынган имгәнүдән яисә вафат булган гражданнар гаиләләре өчен билгеләнгән тәртиптә бирелә.

8 статья. Сарман авыл жирлеге территориясендә дайми яки вакытлыча яшәүче Россия Федерациисе гражданнарының гражданнар оборонысы, халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендәге бурычлары Россия Федерациисе Сарман авыл жирлеге гражданнары бурычлы:

-халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә Россия Федерациисе законнарын һәм башка норматив хокукий актларын, Татарстан Республикасы законнарын һәм башка норматив хокукий актларын һәм Сарман авыл жирлеге законнарын һәм башка норматив хокукий актларын үтәргә;

- көнкүрештә һәм көндәлек хезмәт эшчәнлегендә куркынычсызлық чарапарын үтәргә, житештерү һәм технологик дисциплиналы, гадәттән тыш хәлләр килеп чыгуга китерергә мөмкин булган экологик куркынычсызлық таләпләрен бозмаска;

- халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән саклауның төп ысуулларын, зыян күрүчеләргә беренче медицина ярдәме күрсәту алымнарын, күмәк

həm индивидуаль саклану чарапарыннан файдалану қагыйдәләрен өйрәнергә, курсәтелгән өлкәдә үз белемнәрен həm гамәли күнекмәләрен дайими камилләштерергә;

- әлеге Федераль закон нигезендә югары әзерлек həm гадәттән тыш хәл режимын керткәндә үз-үзене тоту қагыйдәләрен үтәргә;

- кирәк булганда, гражданнар оборонысы, авария-коткару həm башка кичектергесез эшләрдә ярдәм итәргә.

9 статья. Сарман авыл жирлеге халкын гадәттән тыш хәлләрдән яклау həm гражданнар оборонысы буенча әзерләү

Сарман авыл жирлеге халкын гадәттән тыш хәлләрдә həm гражданнар оборонысы буенча эшләргә әзерләү оешмаларда, шул исәптән белем бирү учреждениеләрендә, шулай ук яшәү урыны буенча башкарыла.

Сарман авыл жирлеге оешмалары həm учреждениеләре житәкчеләре, жирле үзидарә органнары хезмәткәрләре урта hənəri həm югары hənəri белем бирү учреждениеләрендә, естәмә белем бирү оешмаларында (квалификацияне күтәрү учреждениеләрендә, курсларда, hənəri юнәлеш бирү үзәкләрендә həm тиешле лицензиясе булган башка учреждениеләрдә) həm турыдан-туры әш урыннарында гадәттән тыш хәлләрдә эшләргә әзерлек узалар.

10 статья. Сарман авыл жирлеге территориясендә милек формасына бәйсез рәвештә оешма həm учреждениеләрнең халыкны həm территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау həm гражданнар оборонысы буенча бурычлары
Милек формасына бәйсез рәвештә оешмалар həm учреждениеләр бурычлы:

а) оешма həm ведомство карамагындағы житештерү həm социаль билгеләнештәге объектлар хезмәткәрләрен гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә кирәkle чарапарны планлаштыру həm тормышка ашыру;

б) оешмалар həm учреждениеләр эшчәнлегенең тотрыклылыгын арттыру, гадәттән тыш хәлләрдә оешма həm учреждениеләр хезмәткәрләренең тормыш-көнкүрешен тәэммин итү буенча чарапар планлаштырырга həm үткәрергә;

в) гадәттән тыш хәлләрне кисәтү həm бетерү өчен билгеләнгән көчләрне həm чарапарны куллануга әзер булуны, әзерләүне həm саклауны тәэммин итәргә, оешма хезмәткәрләрен гадәттән тыш хәлләрдә саклану ысууларына həm гамәлләргә өйрәтүне гамәлгә ашырырга;

г) гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итүнен локаль системаларын булдырырга həm дайими әзерлектә тоторга;

д) ведомство карамагындағы житештерү həm социаль билгеләнештәге объектларда həm алар янәшәсендәге территорияләрдә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү həm бетерү планнары нигезендә авария-коткару həm башка кичектергесез эшләрне оештыруны həm үткәрүне тәэммин итәргә;

е) оешмалар həm ведомство буйсынуындағы житештерү həm социаль билгеләнештәге объектлар хезмәткәрләрен гадәттән тыш хәлләрдән яклау

чараларын финансларга;

ж) гадэttэн тыш хэллэрне бетерү өчен финанс һэм матди ресурслар резервларын булдырырга;

з) билгелэнгэн тәртиптә халыкны һэм территорияләрне гадэttэн тыш хэлләрдән яклау өлкәсендә мәгълүмат бирергә, шулай ук оешма хезмәткәрләренә гадэttэн тыш хэлләр барлыкка килү куркынычы турында яисә килеп чыгу мөмкинлеге турында хәбәр итәргә.

11 статья. Халыкны һэм территорияләрне гадэttэн тыш хэлләрдән яклау өлкәсендәге нигезләмәне бозган өчен җаваплылык

Халыкны һэм территорияләрне гадэttэн тыш хэлләрдән яклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын үтәмәүдә яисә намуссыз үтәүдә, гадэttэн тыш хэлләр килеп чыгууга шартлар һэм алшартлар булдыруда, кешеләрнең гомерен һэм башка хокукка каршы гамәлләрдә яклау буенча чаралар күрүдә гаепле вазыйфаи затлар һэм Россия Федерациясе гражданнары дисциплинар, административ, граждан-хокукий һэм жинаять җаваплылыгына, шулай ук оешмалар - Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары һэм Сарман авыл жирлегенең норматив-хокукий актлары нигезендә административ һэм граждан-хокукий җаваплылыкка ия.

12 статья. Бәхәсләрне һэм каршылыкларны хәл итү тәртибе

Сарман муниципаль районы һэм Сарман авыл жирлеге арасында гражданнар оборонысы, халыкны һэм территорияләрне табигый һэм техноген характердагы гадэttэн тыш хэлләрдән саклау буенча чаралар үткәрү мәсьәләләре буенча килеп чыккан бәхәсләр һэм аңлашылмаучанлыклар алар тарафыннан килештерү процедуralары юлы белән хәл итәлә.

13 статья . Гражданнар оборонысы чараларын финанслау

Сарман авыл жирлеге территорииясендә гражданнар оборонысы, халыкны һэм территорияләрне гадэttэн тыш хэлләрдән саклау буенча үткәрелә торган чараларны финанслау Сарман авыл жирлеге бюджеты хисабына башкарыла